

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

De duodecim martyribus, qui vum Pamphilo martyrium oppetiuerunt. Cap.
XXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

EVSEBII HISTORIAE

omnibus tum vitæ ipsius longe prælata, Cæsareæ per ignem, velut aurum purissimum, fidem in Christum Dei generoso & excelso animo accurate probavit. Cû isto vnâ Aesculapius episcopus, vt videbatur, erroris Marcionitarû, zelo pietatis, vt ille putabat, sed non illius quæ est secundum scientiam, vno & eodem rogo combustus, exiit è vita. Verùm hæc hæctenus.

*De duodecim martyribus, qui cum Pamphilo
martyrium oppetiuerunt.*

CAP. XXI.

TEmpus iam eo me vocat, vt illustre quasi theatrum martyrum, qui cum Pamphilo (cuius nomen mihi semper optatissimum fuit) mortem oppetiuerunt, in hoc sermone ante oculos cuiusq; ad intuum pro-
ponam. Duodecim quidem erant, & non modo quodam prophetico dono, aut potius Apostolico, sed apostolorum etiam numero dignati: quorum Coryphæus & princeps solus Pamphilus, presbyterii dignitate Cæsareæ ornatus, extitit: virtute vitæ cursu omni virtutum genere eximus: abiectioe & contemptu seculi insignis: facultatum in pauperes largitione magnificus: spei, quæ in caducis mundi rebus desigi solet, despicientia mirus: ratione viuendi & cõsuetudine vero philosopho digna singularis: quinetiam ardenti diuini eloquiû & sacrarum literarum studio, præter cæteros nostræ memoriæ homines egregius: attentissima & prope inexhausta in eas res industria & assiduitate, quas apud animum proposuerat, præstabilis, & in cognatis, omnibusq; propinquis iuuandis perliberalis: Cætera virtutis eius officia, & rectè facta, quoniam longiore explicatione eguerunt, in separato & proprio volumine, de eius vita perscripto, inque tres libros dispertito, iam pridem pluribus verbis tradidimus. Eos ergo, qui acri illius vitæ & virtutum in ea elucentium plenius cognoscendarum cupiditate incenduntur, eò amandamus: nos autem illis solum in præsentia insistemus, quæ ad martyres cum eo ad supplicium adductos pertinent. Secundus post Pamphilum
in cer-

in certamen descendit, veneranda canitie honoratus Valens, Aelii ciuitatis diaconus, ipso aspectu senex grauissimus, diuinarum scripturarum (si quisquam alius) in primis peritus. Nam tantam illarum memoriam in pectus eius incluserat, vt si quando aliquem locum citare vellet, perinde expedite illud poterat absque scripto efficere, atque ex scripto legere. Tertius Paulus pietate maxime inflammatus, & spiritu non minus feruidus, ex ciuitate Iamnitaram, in qua fama percelebris fuit, pregnatus: qui ante martyrium, cauteriorum exustiones perpeffus, egregium certamen pro fidei confessione confecit. His in carcere, toto biennii spatio, commorantibus, fit martyrii dilatio. Interea fratrum Aegyptiorum, qui cum illis vna martyrium subierunt, accessio facta est. Isti Aegyptij simulatque confessores illos, qui erant ex Cilicia, ad metalla vsque, quae ibi erant produxerant, domum redierunt. Qui similiter apud ipsos portarum Casareae introitus a custodibus, (Barbari autem isti erant & moribus agrestes) quinam essent, & vnde venissent, interrogati, cum veritatem occultare non possent, tanquam malefici in ipso facinore manifesto prehensi, tenebantur. Quinque erant numero, qui quidem ad tyrannum deducti, & coram illo libere fidem confessi, statim in carcerem contruduntur. Postridie, hoc erat decimo sexto die mensis Peritii, id est secundum Romanos, ad decimum quartum Calend. Martii, hi pariter cum Pamphilo, & reliquis eius sociis, quos supra posuimus, ex mandato ad iudicem producuntur. Iste primus inexpugnabilis Aegyptiorum constantiae & firmitatis animi diuersis cuiusque modi tormentorum formis, nouis peregrinarum, & variarum machinarum inuentis periculum facit. Et simulac illum, qui inter eos omnes principatum tenuit, his certaminibus exercuerat, quisnam esset, primum sciscitatus est. Deinde vbi pro proprio nomine, prophetae cuiusdam nomen ab eo acceperat (hoc enim ab illis factitatum erat, quod pro nominibus idolorum, quae erant forte a parentibus ipsis imposta, noua nomina, facta mutatione, ipsi sibi asciuisent: Eliae enim, Hieremie, Hesaiæ, Samuelis, & Danielis nomine seipfos nuncupasse, & germanum

manum

EVSEBII HISTORIAE

Gal. 4.
Hebr. 12.

manum ac verum Dei Israel, qui Iudæis erat in occulto, non solum rebus ipsis sed nominibus proprie & significanter explicatis, commonstrasse audire potuisses) vbi inquam tale nomen à martyre acceperat Firmilianus, non in verbi vim & significationem animum omnino intendens, secundo loco eum interrogavit, quæ illius patria esset. Ille nomē priori apte respōdens effert: Hierusalem suā patriam esse ait: eam certe intelligens, de qua apud Paulum dicitur: quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater omnium nostrū. Item alio loco, accessistis ad montē Sion, & ciuitatem Dei viuentis, Hierusalē celestem. Is quidem hanc planē intellexit. Sed Firmilianus cogitatione sua humi abiecta, quæ tandem ciuitas illa esset, & vbi terrarum sita, accurate & curiose disquiri: vnde cruciatu illum affligit, vt verum fateretur. Hic manibus à tergo vinctis obrortisq; & pedibus machinamentis peregrinis inuisitatisq; diuulsis excruciatu, verum se dixisse cōstanter asseperat. Deinceps iudice rursus sæpe querēte quisnam esset, & quo loco ciuitas illa quam dicebat, locaretur, eam affirmat piorum solum patriā esse: neque alios præter hos solos, illius fore participes: illamque ad orientem, vbi sol primo mane suos radios fundere incipit, positam. Atque in istis denuo proferendis seorsum apud animū suum ita diuinitus philosophatus est, vt eorum, qui illum vndiq; tormentis diuexabāt, nullā prorsus rationem duceret: sed tāquam carnis, corporisq; expers, ne minimū quidē videretur doloris sensum percepisse. Iudex animo hæsitās intra se tumultuari cœpit: putabatq; Christianos eam ciuitatē de qua martyr locutus fuisset, infestā omnino & inimicā Romanis effecturos. Multum igitur de ea re scrutari, & vbinā tandem illa regio, quæ in orientē ferebatur, existeret, admodum cōquirere. Postq̄ autem adulescētulum verberibus sæpius dilaniatum, & tormentis cuiusq; generis discruciatū, firma & immutabili mentis cōstantia illis, quæ antè dixerat, adhærescere animaduertit, ad extremum mortis sententiam, vt securi percuteretur, contra eum protulit. Talem igitur is velut vitæ suæ peregit fabulam. Cæteri eius socij paribus certaminibus à iudice exagirati, pari

mortis

mortis genere è vita cefferunt, Postea demum Firmilianus quanquam prope defatigatus erat, & frustra viros illos supplicio affici cernebat, sua tamen cupiditate eorù morte exaturata, ad Pamphilum & eius socios se cõtulit. Et quum satis expertus erat, quam inflexibilè in fide tenenda constantiam etiam iã antea in tormentis ostendissent, iterù interrogat, vtrum deinceps modo illi morè gererët. Atq; cù à singulis eorù definitù & postremù responsum de fidei confessione, quæ est martyrii propria excepisset, similem cum prioribus pœnã & supplicium illis irrogat. Quibus ad exitum perductis adolescentulus quidam ex famulis Pamphili, qui ita erat excultus instructusq; vt dignus ingenua talis & tãti viri educatione & disciplina merito videretur, simulatq; iudicis sententiã cõtra dominù suù pronuntiatam intellexit, è media hominum multitudine exclamat, & vti illius aliorùq; sociorù corpora cum è vita decederent terræ mādarentur postulat. Iudex verò nō hominis, sed belluę, aut si quid sit bellua immanius, naturam secutus, ne adolescentulo quidem ætatis causa quicq; veniæ tribuit, sed vt primù eum rogarat, esset ne Christianus, ipseq; se esse responderat, iracundiæ æstu intumescens, quasi telo saucijs, tortoribus in mandatis dedit, vt omnes suas vires & impetus cõtra eù exercerent. Postq; vero, cum immolare ei iussum esset recusantem videbat, nō vt hominem carne circumdatum, sed vt statuam ex lapidibus, aut ligno, aut alia re quapiam cõfectam, ad ossa vsque, & intimos viscerum recessus, acriter & absq; vlla remissione deradi dilacerariq; præcepit. Quo supplicii genere diu sustentato, iudex cum illum nec vocem emittere, nec sensum doloris vllum præ se ferre vidit, idq; cum parum abesset, quin illius corpus esset omnino inanimatù, & tormentis penè contritù exhaustùq;, se frustra illù torquere pspexit, tamè aïo duro, ferreo, & oïs humanitatis expte perstãs, cõfestim igni pedetëtim exardescëte, & remisso cõburi decernit. Hic igitur adolescentul⁹ postremus, ante Pãphili mortè, qui erat dñs eius secundù carnè in certamè ingressus, ante illù è corporis viculis solut⁹ fuit, ppte rea q; qui crãt in alijs trucidãdis occupati, tardare videbantur.

bantur.

EVSEBII HISTORIAE

bantur. Licuerat ergo Porphyrium videre (hoc namque adulescentulo nomen erat) iam in omni certaminum genere exercitatum, incredibili studio & ardore, more hominis pro augusta & sacra victoria decertantis, incensum, corpore puluere quidem consperso sordidatum, sed desoro oris habitu eximitum erecta & generosa animi elatione post tantos cruciatus ad mortem gradientem, diuino spiritu reuera completum habitu philosopho, quo vti solebat, hoc est, indumento ad modum pallii humeros solum obtigentis vestitum, familiaribus suis, quid illos eius causa facere vellet, modesto & tranquillo animo præcipientem, nutuque significantem, & cum iam ad palum esset alligatus, vultum splendidum & hilarem seruauentem: quinetiam cum rogos longo interuallo ab illo tanquam in ambitum orbemque exardesceret, hinc, illincque flammam ore ad se arripientem, & post hæc verba quæ iam flammarum incendio primum corpus attingente clara voce profundebat, nempe Iesum filiû Dei eius adiutorem fore, constantissimè cum silentio omnes cruciatus ad extremum vsque spiritum tolerâtem. Tale Porphyrii in martyrio certamen fuisse constat. Cuius vitæ exitum Seleucus confessor quidam ex militum numero, Pamphilo nütiauit: qui vt par erat eiusmodi nütii ministro, quàm primum fuit eadè sorte cum illis martyribus dignatus. Nam mox vt mortem nuntiauerat Porphyrii, & vnum ex Martyribus osculo sancto salutaauerat, cum milites quidam compræhendentes, ad præsidem deducunt. Iste tanquam eius profectionem maturans, quo Porphyrio comes itineris ad cœlum suscepti adiungeretur, extemplo capitis supplicio mulctari iubet, hinc in Cappadocia natus præ delecto iuuenû globo, qui in exercitu Romano militabant, præque illis, qui erant apud Romanos in amplis dignitatum gradibus locati, non exiguum honorem adeptus est. Aetate enim florente, robore, proceritate, firmitateque corporis plurimum omnibus militibus antecelluit: adeo vt aspectus eius celebris, & omnium sermone prædicatus existeret, tota corporis forma ac specie tum ob magnitudinem, tum ob pulchritudinem & aptam membrorum compositionem

sitionem admirabilis. Qui in ipso persecutionis initio,
 plagarum perpeffione in certaminibus pro fidei confessione
 susceptis admodum enituit: & ubi militiæ munere, quo
 fungebatur spoliatus fuit, eorum qui ἀσκηταί, id est
 pietatis cultores vel monachi, qui dies noctesque divi-
 nis meditationibus se exercent, æmulum se & imitato-
 rem effecit: orphanis desertis, viduis omni ope destitu-
 tis, hominibus inopia & corporis infirmitate afflictatis,
 instar patris alicuius indulgentis & curatoris, benigne
 prospexit, & opitulatus est. Vnde merito quidem, cum
 Deus ab eiusmodi pietatis officiis plus capit oblectatio-
 nis, quam à victimis fumo redundantibus & sanguine as-
 persis, ad insigne & eximium martyrij decus per eius gra-
 tiam accersitus fuit. Hic decimus athleta inter eos, quos
 supra ostendimus, vno eodemque die mortem oppetiit:
 quo certe (vt apparet) maxima quasi cœli porta Pamphi-
 li martyrio decora illa quidem & congruens patefacta,
 tum illi, tum aliis qui cum eo erant, in regnum cœlorum
 editum dedit perfacilem. Theodulus item grauis quidē
 & religiosus senex, vnus ex præfecti Firmiliani familia,
 & ab eo plusquam cæteri omnes domestici honoratus,
 partim proeclatæ ætatis causa, (proauus enim erat, id est
 tertie progeniei pater) partim propter beneuolentiam
 & fidelem animum quam erga ipsum semper seruauerat,
 iisdem vestigiis cum Seleuco insistens, & facinus illius
 facinori haudquaquam dissimile admittens, ad Firmilia-
 num Dominum suum deductus fuit: eique maiorem bi-
 lem, quam superiores commouens, tandem crucis affi-
 ctationi addictus, idemque martyrij genus quod seruator
 olim, lubens perpeffus est. Deinceps quoniam vnus ad-
 huc restabat, qui inter martyres commemoratos locum
 duodecimum expleret, idcirco Iulianus eum expleturus
 accessit. Qui peregre iam eo aduenrans, & locum adhuc
 minime ingressus, simulac inter vias de eorum morte in-
 tellexerat, extemplo ad insigne martyrum spectaculum
 recta se contulit: Atque vt humi posita sanctorum vi-
 dit corpora, solido expletus gaudio, sigillatim ea com-
 plexus salutauit. Quod dum faciebat, lictores & cædis
 ministri, eum prehensum ad Firmilianum ducunt. Qui

A a ea quæ

ea quæ sibi erant suæque crudeli naturæ consentanea, executus, lento & remisso igni cum cremandum tradit. Iulianus ergo præ lætitia exultare, valdeque gestire, atque clara voce gratias agens Domino, qui eum talibus præmiis, tamque insigni splendore afficere dignatus fuerat, præclara martyrum corona donatur. Erat hic quidem Cappadocum genere secundum carnem oriundus, moribus & vita sanctissimus, fidelissimus, & maxime ingenuus: & cum in aliis rebus spectatus, tum diuino ipsius sancti spiritus afflatu imbutus. Talis erat cetera eorum, qui per Dei gratiam in martyrij societatem cum beato Pamphilo asciti fuerunt. Sacra autem & sancta reuera istorum corpora ex impij præsidis mandato quatuor diebus, totidemque noctibus, vt à bestiis, auibusque carniuoris deuorarentur, sub dño seruabantur. Verum vbi tanquam miraculo quodam, nulla neque bestia, neque volucris, neque canis, ad ea accedebat, rursus per diuinæ prouidentie dispensationem integra illa sique inde ablata fuerunt. Et exequiarum iustis potita sepulturæ, vt moris est, honorifice commendantur. Porro dum sæuitia aduersum istos vsurpata, in omnium ore & sermone versabatur, Adrianus, & Eubulus ex regione, quæ Manganæa dicitur, ad reliquos confessores Cæsaream versus accedentes, ad portas vr̄bis causam sui itineris eò suscepti rogantur. Deinde rei veritatem ingenuè confessi, deducuntur ad Firmilianum. Ille, nulla dilatione aut mora interposita, post multa tormenta, quæ in eorum latera impegerat, bestiis dilaniandos condemnat. Biduo autem interiecto, Adrianus quinto die mensis Dystr̄i, hoc est ad tertium Non. Martij die festo quo natalitia fortunæ Cæsariensium (sic enim putabatur) celebrari solent, leoni primum ad discerpendum proiectus fuit: deinde gladio iugulatus, obiit mortem. Eubulus autem perendino die ad meridiem ipsis Nonis Martij, qui est septimus dies Dystr̄i, cum iudex illum admodum rogaret, vt hostias immolaret idolis quò libertate eorum legibus decreta potiretur, gloriosam mortem pro pietate susceptam huic vitæ breui & caducæ præposuit: & post bestiarum laniatus, gladio, vt so-

vt socius ante illum trucidatus fuit: omniaque martyrum certamina Cæsareæ confecta suo sanguine postremus obfignauit. Cæterum operepretium est hoc loco commemorare, quo pacto tandem non idque longo tempore post, cælestis & diuina prouidentia eos impios magistratus cum ipsis tyrannis vltia sit. Nam Firmilianus, qui tam petulanter & contumeliose in Christi martyres debacchatus fuisset, cum aliis eiusdem sceleris participibus extrema supplicia subiens, gladio finem viuendi fecit: Atque hæc sunt martyria, quæ Cæsareæ toto persecutionis tempore gesta sunt.

De diuina contra ecclesiarum præfides vltione, merito infligta, & Syluano & Ioanne martyribus. CAP. XXII.

Quæ vero interea temporis contra ecclesiarum præfides transigi contigerit, & quo pacto diuina iustitia peccati vltrix pro pastoribus ouium & gregis Christi rationalis, cui parum prudenter & considerate præfuisse, non modo Camelorum (quod est animalis genus cum rationis expers, tum maxime natura incuruatum & deforme) curatores effecerit, illique quasi debito illis supplicio addixerit, Verum etiam equis imperatorum alendis destinari, quot etiam contumelias, quot ignominia notas, quot tormentorum genera ab imperatorum procuratoribus & magistratibus per varia tempora pro sacris ecclesiarum vasis & thesauro ipsi subierunt, quanta ambitione honorumque cupiditate multi eorum flagrarint, quam temere & contra leges manus nonnullis imposuerint, quæ inter ipsos fidei confessores Scismata, quæ mala nuper quidam seditiosi contra Ecclesiæ membra, quæ reliqua erant, dum nouas res vnam post aliam excogitare laborabant, toto pectore, vt dicitur machinati fuerint, inclementerque asperis persecutionis calamitatibus obtriuerint, & mala denique malis exaggerarint, hæc omnia à me prætereunda esse arbitror, præsertim cum ea memoria commendare, sicut in principio